

Załącznik do
Uchwały Nr XIX/111/08
RADY GMINY OSIE
z dnia 30 grudnia 2008 r.

„PLAN ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI TLEŃ”

NA LATA 2008 – 2013

GMINA OSIE

OSIE 2008

SPIS TREŚCI:

Charakterystyka miejscowości Tleń	3
Cechy charakterystyczne przestrzeni publicznych wsi Tleń.....	9
Gospodarka	10
Komunikacja	10
Gazownictwo	12
Elektroenergetyka	12
Telekomunikacja	13
Wodociągi i kanalizacja	14
Warunki glebowe i klimatyczne	15
Wykaz obiektów zabytkowych objętych ochroną	17
Przyroda	18
Ocena mocnych i słabych stron miejscowości SWOT.....	18
Kierunki rozwoju	21
Priorytety rozwojowe, cele, projekty	22
Opis planowanych przedsięwzięć.....	23
Harmonogram rzeczowo-finansowy	24

CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI:

Obszarem realizacji Planu Rozwoju Miejscowości Tleń jest teren tej miejscowości, a czas jego realizacji obejmuje lata 2008 – 2013.

a) lokalizacja

Tleń to średniej wielkości wieś sołecka położona w centrum gminy, na skrzyżowaniu dróg powiatowych, oddalona od Osia (siedziby gminy) o ok. 4 km, oraz Świecia (siedziby powiatu) o ok. 29 km (na płd.). Sąsiednie miejscowości to: na wschód (ok. 4 km Osie); na zachód (ok. 25 km Tuchola, ok. 4 km Łązek), na północ (ok. 6 km Stara Rzeka), na południe (ok. 6 km Lniano). Wieś położona wśród zwartej kompleksu Borów Tucholskich, na brzegu rzeki Wdy (Czarna Woda) (lewego dopływu Wisły). Przez wieś przebiega linia kolejowa na trasie Laskowice Pomorskie – Czersk. Stacja kolejowa na miejscu. Miejscowość zajmuje powierzchnię 6587 ha, zamieszkuje ją 256 mieszkańców.

b) historia

Pierwsze ślady pobytu człowieka na terenie gminy Tleń pochodzą ze środkowej epoki kamienia (mezolitu) przypadającej na lata 8000-4300 p.n.e. i odkryto je w okolicach leśniczówki Orli Dwór. Z okresu następnego, to znaczy z neolitu (lata 4200-1700 p.n.e.) pochodzi znaleziona na terenie Osia siekierka z krzemienia pasiastego, natomiast z epoki brązu (1700-650 r.p.n.e.) znalezione w Miedznie, siekierka brązowa i w Osiu urna twarzowa. O pobycie na tym terenie ludzi w następnych epokach świadczą pochodzące z epoki żelaza znaleziska z okolic Osia (bransoletka, szpile z główką łopatkową, szczątki rogu do picia oraz szklane kamyki do gry), a w okolicy Jaszczu znaleziono pochodzący z czasów panowania cesarza Trajana (98-117 r. p.n.e.) srebrny denar rzymski.

Okres wędrówki ludów (początek IV w.) spowodował wyludnienie Borów Tucholskich, gęsto zasiedlonych w poprzednich okresach dziejowych. Zjawisko to znalazło swoje odzwierciedlenie również na terenie gminy, bowiem pierwsze wzmianki o osadnictwie na jej terenie pochodzą dopiero z połowy trzynastego wieku i niewiele wskazuje, aby było ono wiele wcześniejsze.

Ponowny rozwój osadnictwa na terenach obecnej gminy Osie nastąpił i związany był z intensywną akcją kolonizacyjną zmierzającą do zagospodarowania północnej części kasztelani świeckiej. Początkowo prowadzona była ona wg zasad tzw. Prawa polskiego i z tego okresu pochodzi Miedzno (najprawdopodobniej z początku XIII w.), później na tzw. Prawie niemieckim, a jej efektem było powstanie Osia, Brzezin, Wierzchów, Łązka i młyna w Tleniu. Nastąpiło to w drugiej połowie XIII w. ewentualnie w początkach wieku XIV. W XV wieku powstał Jaszcz, w XVI w. Młyn w Żurze, a w XVII w. Oski Piec i Grzybek. Ich powstanie związane jest z działalnością człowieka, dążącego do wykorzystania zasobów przyrody tego terenu i tworzącego młyny, tartaki i smolarnie.

Ostatnia faza osadnictwa na terenie gminy związana jest z akcją kolonizacyjną prowadzoną w końcowym okresie istnienia Rzeczypospolitej. W jej rezultacie powstały: Pruskie, Stara Rzeka, Sobiny, Gzelowe.

Sieć osadniczą uzupełniają miejscowości powstałe w okresie zaboru pruskiego tj. Szarłata, Grabowa Buchta, nieistniejące już dziś Swatno oraz leśniczówki lub rozwinięte z nich osady leśne np. Dębowiec.

Nazwy geograficzne na terenie gminy są najczęściej pochodzenia miejscowego i w większości odzwierciedlają cechy środowiska geograficzno-przyrodniczego. Tak więc występują nazwy powstałe od cech terenu: Łązek - od łągu czyli łąki wśród pól, Stara Rzeka - od starego koryta Wdy, Wałkowiska - od wyrównanego terenu, Wierzchy od wyrazu wierzch

(dawniej wirzch) oznaczającego pagórek, wzniesienie. Od nazw drzew pochodzą nazwy: Osie - od osiki w znaczeniu osikowe, Dębowiec - lasu dębowego, Grabowa Buchta - zakątka, w którym rosną graby, Brzeziny - lasu brzoźowego.

Nazwy Tleń i Jaszcz wywodzą się od nazw ryb odpowiednio kleń i jazgarz, a właściwie starszej jej formy "jaszcz".

Wątpliwości budzi pochodzenie nazwy Miedzno. I tak niektórzy specjaliści z tego zakresu wywodzą ją od słowa "miedza" inni natomiast od wyrazu miód i w tym przypadku miałyby ona oznaczać wieś lub miejsce obfitujące w miód. Wydaje się to bardzo prawdopodobne ze względu na jego do dziś przyłeśne położenie oraz fakt, że dopiero w czasach pruskich pozyskanie miodu z leśnych barci zostało zahamowane.

Innego typu pochodzenie mają nazwy miejscowości, które rozwinęły się z dawnych młynów. Istniał bowiem w przeszłości zwyczaj nadawania im nazw od nazwisk lub imion pierwszych właścicieli. I tak nazwa Żur pochodziłaby od imienia Żur, Grzybek od nazwiska grzyb lub grzybek, Ryszka - ryszka. W podobny sposób wywodzi się nazwa Pruskie tzn. od nazwiska Pruski, czyli ten, który wywodził się z Pruszcza oraz Szarlata od imienia Szarlotta.

Teren gminy Osie dzielił losy Pomorza gdańskiego. I tak w XIII wieku znalazł się w państwie książąt gdańsko-pomorskich, a w trakcie postępującego rozbicia dzielnicowego w dzielnicy świeckiej. Po śmierci w r. 1294 ostatniego z dynastii Mszczuja II wszedł na mocy układu w Kępnie w skład państwa Przemysława II, a później Władysława Łokietka. Jednak w wyniku wydarzeń z lat 1308-1309 znalazł się na ponad 150 lat w rękach zakonu krzyżackiego, w ramach pogranicznej komturii świeckiej. Krzyżacy, mimo że przypisuje się im często prowadzenie polityki eksterminacyjnej i germanizacyjnej wobec ludności nieniemieckiej, respektowali zwyczaje miejscowej ludności i zastane uregulowania prawne, a politykę ich cechował pragmatyzm i dążenie do jak najszybszego zagospodarowania podbitych terenów przez popieranie wsi czynszowych na prawie niemieckim. Klęska zakonu w wojnie z polską w latach 1409-1411 spowodowała wzrost ucisku fiskalnego na ziemiach pod jego panowaniem.

Prawdopodobnie, to było przyczyną powstania dokumentu, z którego czerpiemy pierwsze wiadomości o miejscowościach gminy, występującego w literaturze jako inwentarz lub księga czynszowa.

Niezwykle istotnym momentem w dziejach Pomorza Gdańskiego, a tym samym terenów gminy, była wojna trzynastoletnia. W jej wyniku dzielnica ta została ponownie przyłączona do Polski. Wydarzenie to przyniosło oprócz zmian politycznych również zmiany ekonomiczne, polegające na dążeniu do unifikacji tych terenów z pozostałymi ziemiami polskimi, w tym rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej. Efektem tego było - najprawdopodobniej - powstanie folwarku we Wierzchach.

Lata po zawarciu pokoju toruńskiego były w historii tych ziem okresem spokoju, a ludność wiejska, o ile kraju nie nawiedzały klęski nieurodzaju, żyła dostatnio.

Najazd na Pomorze Gdańskie króla szwedzkiego Gustawa Adolfa przerwał okres pokojowego rozwoju prowincji. Trwające w latach 1626-1629 walki nie oszczędziły również rejonu Osia. Król Władysław IV jeszcze w roku 1643, oddając w wieczyste użytkowanie oskiemu sołtysowi Franciszkowi Nieradzkiemu dobra sołeckie, czynił to tytułem rekompensaty za spustoszenia okresu wojny, w tym utratę dokumentów potwierdzających przywileje nadane jeszcze przez krzyżaków.

Ćwierć wieku później, w okresie potopu szwedzkiego (1655-1660), teren gminy znów znalazł się w ogniu walk. Kilkuletnia okupacja szwedzka, toczona w oparciu o Bory Tucholskie wojna partyzancka, przemarsze regularnych armii, które nie mogły nie korzystać z przebiegających przez gminę szlaków komunikacyjnych, spowodowały, że w roku 1664 dokonujący lustracji komisarze królewscy zastali tragiczny jej obraz. We wszystkich wsiach naliczono jedynie 3 gburów podczas, gdy w roku 1649 w samym Osiu było ich 18.

Zniszczone i opustoszałe były młyny w Żurze i Grzybku, piec smolarny w Oskim Piecu,

folwark we Wierzchach. Powszechne było zjawisko ponownego odtwarzania, na podstawie relacji świadków zaginionych dokumentów lokacyjnych.

Mimo, że nie dysponujemy bezpośrednimi relacjami nic nie przemawia za tym, aby teren gminy oszczędził wojny toczone w XVIII wieku, to jest wojna północna: (1700-1721), wojna o tron polski (1733-1735), wojna siedmioletnia (1757-1763), konfederacja barska (1768-1772). Maszerujące przez teren Pomorza wojska szwedzkie, pruskie, rosyjskie i polskie w równym stopniu przyczyniały się do wyniszczenia gospodarczego regionu. Wszystkie nakładały kontrybucje, żądały paszy, żywności i podwód, nie unikały gwałtów mordów i pożogi.

5 sierpnia 1772 podpisany w Petersburgu między Prusami, Rosją i Austrią, układ rozbiorowy oderwał od Polski Prusy Królewskie.

We wrześniu tego roku, z wkraczającymi wojskami pruskimi przybyły na Pomorze ekipy urzędnicze, które przejęły władzę cywilną i wcielały nowe zasady ustrojowe i administracyjne.

Obowiązek zapoznania z patentem okupacyjnym szlachty i włościan powiatu świeckiego spoczywał na pełniącym funkcję sędziego ziemskiego, właścicielu Jaszczu Józefie Płaskowskim. W tym samym miesiącu burmistrzowie Świecia i Nowego oraz sołtysi złożyli w Malborku przysięgę hołdowniczą.

Pierwszy, trwający do wojen napoleońskich, okres rządów pruskich zahamował ożywioną akcję osadniczą trwającą na terenie pow. świeckiego w pół. XVIII w. Ograniczony na rzecz administracji państwowej został samorząd gromadzki, wprowadzono pruski system pieniężny i podatkowy, system miar i wag oraz niemiecki język urzędowy.

Ważnym momentem polityki pruskiej było zarządzenie Fryderyka II, na mocy którego w każdej wsi w domenach królewskich powitały szkoły ludowe oraz rozporządzenie z 1776 r. nakazujące posyłanie do szkół dzieci w wieku 5-13 lat.

Wielkie wydarzenia przełomu XVIII i XIX w. dotknęły również teren gminy. Klęska Prus w wojnie z Francją spowodowała, że wojska Napoleona wkroczyły w roku 1806 na ziemie polskie,

W sierpniu 1807 r. uchodziła przez Osie do Królewca pruska rodzina królewska, a król Fryderyk Wilhelm IV jeszcze w roku 1850, podczas pobytu w Świeciu, wspominał: "Osie, mój Boże, tam byłem w roku 1807".

W tym samym miesiącu opuścił je pruski batalion piechoty, a jego miejsce zajął oddział polskiej jazdy, do którego zadań należało patrolowanie Borów Tucholskich i osłona głównego zgrupowania wojsk polskich.

W trakcie ofensywy polskiej w kierunku Tczewa przebywał w Osiu Jan Henryk Dąbrowski, który w ostatnich dniach stycznia rezydował u leśnego, a później polecił założenie tu pod nadzorem tego ostatniego magazynu dla oddziałów polskich walczących na północnym skraju Borów Tucholskich. Mimo zdobycia przez wojska polskie Pomorze Gdańskie nie weszło w skład utworzonego na mocy traktatu w Tylży Księstwa Warszawskiego.

W roku 1812 drogami gminy maszerowały wojska francuskie na podbój Rosji, tędy też wracały pod koniec 1812 i na początku 1813.

Pozostałością po tych wydarzeniach jest tzw. "trakt napoleoński" czyli zmodernizowany odcinek traktu prowadzącego z Tucholi w kierunku Nowego, którego pozostałości zachowały się w okolicach Tlenia oraz liczne podania nawiązujące tematycznie do tego, niewątpliwie dużego wydarzenia w dziejach miejscowości, które znalazły się na trasie marszu "wielkiej armii".

Równolegle nastąpił dynamiczny wzrost zaludnienia terenu gminy. Na przykład liczba mieszkańców Osia wzrosła z ok. 250 w r. 1773, do 1273 w r. 1868 i 1903 w r. 1885, Wierzchów z 83 w r. 1773 do 383 w r. 1885, Brzezin z 125 w r. 1773 do 382 w r. 1885, Miedzna ze 149 w r. 1773 do 419 w 1868.

Szczególne znaczenie nabrało w tym okresie Osie, które zawdzięczało wzrost ludności z jednej strony rozwojowi przemysłu drzewnego, z drugiej rzemiosła i handlu, obsługujących północno-zachodnią część powiatu świeckiego, znacznie oddaloną od obu jego ośrodków miejskich i do tego ze znacznym opóźnieniem włączoną w obręb sieci kolejowej.

Równocześnie jednak wystąpiło na tym terenie zjawisko znane jako przeludnienie wsi. Nie zaowocowało ono - jak w innych rejonach polski - emigracją za ocean, ale zjawiskiem specyficznym dla rejonu, który stwarzał duże możliwości pracy zimą w lasach, a mianowicie migracją sezonową 6-9-miesięczną do pracy w rolnictwie na terenie Meklemburgii, Pomorza zachodniego i Brandenburgii.

Wg danych landratu świeckiego z roku 1895 z miejscowości wchodzących w skład obwodów wójtowskich Osie I i Osie II, a obejmujących wschodnią część obecnej gminy do pracy wędrowało 1070 Osian, to jest 25,5% ogółu ludności (4172), a z obwodu Łążek 173 osoby tj. 6% z ogólnej liczby 2889 mieszkańców.

Rozwój gospodarczy gminy jaki nastąpił pod koniec XIX i na początku XX wieku związany był z jednej strony z napływem gotówki przywożonej przez robotników sezonowych, z drugiej z rozwojem zakładów przemysłowych związanych z wykorzystaniem miejscowych zasobów surowcowych. I tak pod koniec panowania pruskiego funkcjonowało na tym terenie 6 tartaków, a nadwyżki drewna spławiano Wdą do tartaków w Przechowie i Grudziądzu.

Równolegle nastąpił rozwój placówek handlowych, a ciekawostką może być fakt, że istniało aż osiem restauracji.

Druga połowa XIX wieku to okres odrodzenia narodowego na Pomorzu. Mieszkańcy Borów Tucholskich żywo zareagowali na wydarzenia powstania styczniowego. Akta policji pruskiej mówią, że w Osiu rekrutowano ochotników do oddziałów powstańczych, a parobek z Łążka Mateusz Gibas oraz leśniczy z Jaszcz Michał Jankowski brali bezpośredni udział w walkach na terenie królestwa. Klęska powstania doprowadziła do przewartościowania w myśleniu o odzyskaniu niepodległości. Na czoło wysunęła się idea pracy organicznej. Paradoksem jest fakt, że w Osiu zapoczątkował ją i największe zasługi tam położył Niemiec z pochodzenia ks. Józef Semrau oraz przysłany przez władze pruskie w celu naprawy skutków jego działania, również Niemiec z pochodzenia, ks. August Masłowski, którego działalność tak scharakteryzował, wielce zasłużony dla polskości pomorza, ks. Józef Dembieński: "nadprezydent v. Gosster doznał jednak przykrego zawodu, gdyż ks. Masłowski wstąpił w ślady swojego poprzednika. Zaprzyjaźniwszy się z ówczesnym gorliwym działaczem na tamtejszym gruncie, doktorem drzycimskim, z nim razem działał na korzyść sprawy polskiej".

Jednocześnie z tworzonymi pod patronatem księży organizacjami gospodarczymi, jak spółka zarobkowa i parcelacyjna, filia jezewskiego "Kupca", czy kulturalnymi, jak utworzony przy kościele chór "Cecylia", na terenie Osia rozwinęły działalność inne organizacje o podobnym charakterze. Tak więc powstały towarzystwa przemysłowe i towarzystwo ludowe, a działalność kulturalno-oświatową prowadziły towarzystwo czytelników ludowych i założone w roku 1912 gniazdo "Sokoła".

Wzrost świadomości narodowej znalazł odbicie w okresie strajku szkolnego, do którego, jak podają dostępne źródła, przystąpiły na terenie gminy dzieci w Starej Rzece i Brzezinach.

W styczniu 1920 r. wkroczyły na teren Pomorza oddziały generała Hallera, przyłączając je na mocy postanowień traktatu wersalskiego do Polski.

Okolice Osia znalazły się w ramach utworzonego województwa pomorskiego, a ściślej w północno-wschodniej części powiatu świeckiego.

W roku 1933 w wyniku reformy administracyjnej Osie zostało siedzibą gminy zbiorczej, w której skład weszły poza nim: Jaszcz, Brzeziny, Grabowa Buchta, Wałkowiska, Żur, Miedzno, Stara Rzeka, Radańska, Tleń, Wierzchy, Pruskie, Łążek, Łącki Piec, Zazdrość i Laski.

Jej granice przetrwały z niewielkimi zmianami do dnia dzisiejszego, bowiem tylko Łącki Piec, Zazdrość i Laski zostały w okresie powojennym przyłączone do gminy Śliwice. Na terenie gminy działało osiem tartaków zatrudniających 181 pracowników, zakład meblarski - 20 pracowników, zakład betoniarski - 5 pracowników, po kilka zakładów stolarskich, kołodziejskich, krawieckich, szewskich, piekarniczych, masarskich, ciesielskich, kowalskich i innych. Istniało ponad 20 sklepów kolonialnych i 10 restauracji.

15 lutego 1930 roku została oficjalnie oddana do użytku Elektrownia Żur, która wraz z folwarkiem we Wierzchach, Osiu, Jaszczu i Grabowej Buchcie dopełniała obraz życia gospodarczego gminy i rynku pracy.

Lata międzywojenne, to również rozwój życia politycznego, społecznego i kulturalnego. Wśród organizacji politycznych prym wiodły stronnictwa narodowe i narodowa partia robotnicza, dla których Osie było ostoją. Wśród organizacji społecznych dużą popularnością cieszyło się towarzystwo powstańców i wojaków, którego koła istniały w Osiu, Miedźnie, Starej Rzece, Łązku, towarzystwa młodzieży polsko-katolickiej - Osie, Łązek i Miedźno. W Osiu ponadto działały: towarzystwo gimnastyczne "Sokół", związek inwalidów wojennych, "Ogródek" przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, towarzystwo czytelników ludowych oraz sięgające rodowodem czasów pruskich chóry "Cecylia", "Moniuszko", "Dzwon" i "Lutnia", a od 1939 r. "Halka".

Prężnie działały też "utworzone jeszcze w czasach zaboru" placówki ochotniczej straży pożarnej w Osiu, Miedźnie i Łązku oraz kółka rolnicze w Osiu i Łązku, a także towarzystwa rzemieślników i towarzystwo kupców.

W momencie niemieckiego ataku na Polskę, 1 września 1939 r. Gmina Osie znalazła się na bezpośrednim zapleczu frontu. 2 września okolice Osia były wielokrotnie bombardowane. Straty poniosła uchodząca ludność cywilna oraz wycofujące się oddziały 2 pułku szwoleżerów i 2 samodzielnego batalionu strzelców. 3 września do Osia wkroczyły wojska niemieckie.

Podobnie jak na terenie całego Pomorza Niemcy rozpoczęli rządy od wprowadzenia restrykcyjnego prawa dla ludności polskiej i eksterminacji osób, które ich zdaniem mogły zagrozić panowaniu III rzeszy. W kościele utworzony został, istniejący do XI 1939 r., obóz przejściowy dla ludności cywilnej i żołnierzy polskich. Warunki okupacji spowodowały na Pomorzu rozwój ruchu partyzanckiego. Lasy na północ od Osia stały się ostoją partyzantów "Graba", grupy Feliksa Warczaka i innych. Było to powodem umieszczenia w Osiu oddziału antypartyzanckiego "Jagdkommando", który brał udział w pacyfikacjach rejonu, w tym również w stoczonych w lasach między leśniczówką Pohulanka a Błędem największej bitwie partyzanckiej na Pomorzu. Jego też dziełem było zamordowanie pod zarzutem współpracy z partyzantami mieszkańców wsi Radańska. Panowanie Niemców na terenie gminy zakończyło się w drugiej dekadzie lutego 1945 r., kiedy to wchodzące w skład 49 armii generała Griszina 385 i 191 dywizje piechoty zdobyły 17 lutego Osie.

Działania wojenne nie spowodowały w skali gminy wielkich strat materialnych. Zniszczeniu uległy mosty na Wdzie oraz centrum Osia. Trudniej natomiast ocenić straty ludzkie.

Po II wojnie światowej gmina pozostała na uboczu przemian gospodarczych. Przeprowadzona została reforma rolna, pozostałą część ziemi dawnych folwarków przejęły państwowe gospodarstwa rolne, a znaczną ilość gospodarstw opuszczonych przez ludność niemiecką objęli repatrianci ze wschodu. Nastąpiła migracja ludności gminy na ziemie odzyskane. Ostatecznie liczba mieszkańców gminy ustabilizowała się na poziomie 5-5,5 tys. osób i od wielu lat utrzymuje się w tych granicach.

W latach powojennych nastąpił upadek rozwijającego się przed wojną przemysłu drzewnego. Jego tradycje podtrzymywała do lat dziewięćdziesiątych Spółdzielnia Pracy "Zgoda" i kilka zakładów rzemieślniczych, w tym we wsi Tleń. Od lat dziewięćdziesiątych wyraźnie zauważalny jest ponowny rozwój tej dziedziny gospodarki.

Rozbudowie uległy dotychczasowe zakłady rzemieślnicze, w tym: kilka zatrudniających od kilkunastu do kilkudziesięciu pracowników oraz jeden mający charakter kilkusetosobowego przedsiębiorstwa. Wspomniane zakłady wraz z tymi, które przetrwały okres przemian gospodarczych z przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych tworzą rynek pracy, zapewniający miejsca pracy, już nie tylko mieszkańcom gminy, gmin ościennych, ale i powiatu świeckiego.

W okresie przedwojennym wieś Tleń stanowiła aktywny ośrodek turystyczny oparty o zaporę Elektrowni Żur i Zbiornik Żurski. Do dzisiaj przetrwało szereg obiektów letniskowych. Pod koniec XX wieku zaobserwowano upadek atrakcyjności turystycznej wsi, związany z brakiem nowych inwestycji i poprawą standardu usług. Na początku bieżącego stulecia aktywność inwestorów wzrosła. Do najważniejszych przykładów możemy zaliczyć: ORiW PERŁA (dawna: Przemysłówka), Pensjonat Samotnia nad Wdą (dawna: Samotna nad Wdą), Habeza, nowy obiekt gastronomiczny, ośrodek z przystanią wodną PROMYK. Dalszemu rozwojowi gospodarczej winno sprzyjać systematyczne podnoszenie standardów usług turystycznych, zwiększenie oferty turystycznej, realizacja gminnych programów rozwojowych oraz coraz szersza promocja terenu gminy i jej walorów przyrodniczych i krajoznawczych.

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE PRZESTRZENI PUBLICZNYCH WSI TLEŃ

a) cechy charakterystyczne wsi Tleń

- skoncentrowane w centrum drobne obiekty handlowe i gastronomiczne stanowią wizytówkę wsi „letniskowej”;
- punktowe rozmieszczenie elementów zagospodarowania różnych form wypoczynkowych (umożliwia przekształcenia strukturalne oraz organizację nowych ciągów komunikacyjnych);
- brak ciągłości układu zorganizowanych ciągów pieszych (ze względu na uwarunkowania terenowe);

b) Elementy funkcjonalne wsi:

Kościół i cmentarze: Kaplica kościoła parafialnego w Osiu (obiekt współczesny);

Elementy kommemoratywne: pomnik ofiar II wojny światowej – zlokalizowany przy drodze powiatowej Tleń-Osie,

Obiekty użyteczności publicznej: Wszystkie obiekty znajdują się we wsi gminnej Osie: urząd gminy, poczta, Gminny Ośrodek Kultury, stadion sportowy, wiejski ośrodek zdrowia; remiza OSP; Wdecki Park Krajobrazowy, Nadleśnictwo Osie. W Tleniu istnieje Wiejski Dom Kultury – filia GOK Osie

Przemysł, technika: zakłady stolarskie, kompleks dworcowy; kompleks handlowo-gastronomiczny, targowisko gminne, most drogowy na Wdzie, most kolejowy na Wdzie, przystanek kajakowy

Zieleń komponowana: aleja dębowa – wzdłuż drogi Tleń - Lniano; skwer w centrum wsi Tleń, skwer prof. Hoffmanna, Park Rzeźb,

Baza noclegowa: Liczne obiekty turystyczne skierowane są do obsługi turysty indywidualnego i grup zorganizowanych. Całość reprezentuje różny standard. Od kilku lat obserwuje się tendencje polepszenia stanu technicznego obiektów oraz poszerzenia oferty turystycznej.

c) Cechy charakterystyczne istniejącej zabudowy gminy

Zabudowa wsi - skoncentrowana

Nowa zabudowa mieszkaniowa, w większości powstała po roku 1980, we wsi Tleń charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem form elewacji, przy przewadze dachów wysokich. Na obszarach objętych planami szczegółowymi zagospodarowania przestrzennego zabudowy mieszkaniowej we wsi Tleń (uchwalonych przed 1995 r.) pozostało nie zagospodarowanych około 19,0 ha terenu.

Zabudowa usług publicznych

szkoły podstawowe, kościoły (Osie, Tleń), ośrodek zdrowia

- zlokalizowane są w sąsiedztwie centralnych części wsi w ramach zwartej zabudowy.

Zabudowa usytuowana wewnątrz zwartej zabudowy wsi, oraz utrudnienia z wykupem terenów prywatnych, uniemożliwiają w wielu przypadkach rozbudowę przestrzenną.

Ograniczenia terenowe mogą spowodować, ze względów ekonomicznych, potrzebę realizacji niektórych funkcji na nowych terenach obecnie nie zainwestowanych.

Zabudowa na terenach otwartych

Zabudowa siedliskowa na obszarach poza skoncentrowanymi układami wsi gminy Osie, rozmieszczona jest dość regularnie na wszystkich terenach nie będących lasami (np. około 50 siedlisk) w kompleksie terenów rolniczych obejmujących otwarty obszar we wsiach Osie, Tleń, Miedzno, Jaszcz, Brzeziny). Wśród skoncentrowanych układów wiejskich poza

terenami zwartej zabudowy wyróżniają się układy siedlisk położonych wzdłuż ciągów dróg gminnych

w odległości około 50 - 100 m od tych dróg (Radańska, Wałkowiska).

Stan techniczny zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej, poza obszarami skoncentrowanej zabudowy wsi, jest w większości starej zabudowy powstałej przed 1945 r. zły, co potwierdza dokumentacja fotograficzna opracowana w 1997 r. w ramach elaboratu kulturowego do planu ochrony Wdeckiego Parku Krajobrazowego.

Tereny otwarte

Obszary nie zalesione, których areał przestrzeni wolnej od zabudowy siedliskowej wynosi około -18 ha.

GOSPODARKA:

Działalność rolnicza

– na terenie sołectwa funkcjonuje kilka typowych gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 98 ha.

Działalność gospodarcza

1. Usługi leśne
2. Zakłady spożywczo-przemysłowe
3. Sklepy spożywczo-przemysłowe
4. Zakłady przetwórstwa drewna
5. Zakłady usługowe
6. Usługi transportowe

KOMUNIKACJA

Drogi

a) krajowe o znaczeniu regionalnym (stanowiące ważne połączenia w regionie, mające znaczenie gospodarcze, turystyczne i obronne):

- droga nr 1045 Osie - Warlubie
- droga nr 1539 Osie - stacja kolejowa Drzycim

b) wojewódzkie (stanowią połączenie Osia z siedzibami sąsiednich gmin oraz z poszczególnymi sołectwami):

- nr 05145 Czersk - Śliwice - Łązek - Tleń
- nr 05169 Tuchola - Tleń
- nr 05183 Zdroje - Wierzchy
- nr 05201 Stara Rzeka - Osie
- nr 05202 Łuby- (granica województwa) - Osie
- nr 05203 Tleń - Osie
- nr 05210 Osie - Miedzno
- nr 05211- Żur - Krąplewice
- nr 05212 Wałkowiska - Jeżewo
- nr 05228 Wierzchy - Brzemiona
- nr 05241 Buczek - Skrzyńki
- nr 05268 Tleń - Lniano

c) gminne:

nr 0549008 Osie - Jaszcz
nr 0549009 Osie - Kujonki
nr 0549010 Radańska - droga nr 05201
nr 0549011 Osie - Oski Piec - Miedzno
nr 0549014 Osie - Grzybek - Sierosław
nr 0549015 Osie - stacja PKP
nr 0549017 Osie - Stary Tartak
nr 0549018 Osie - Wałkowiska - Żur

Oprócz w/w dróg gmina administruje szeregiem ulic w Tleniu:

ul. Bydgoska (powiatowa)
ul. Tucholska (powiatowa)
ul. Czerska (powiatowa)
ul. Brzozowa
ul. Sosnowa
ul. Klonowa
ul. Wierzbowa
ul. Dębowa
ul. Świerkowa
ul. Modrzewiowa

Urządzenia obsługi ruchu

Bezpieczny i odbywający się z pewnym komfortem jazdy ruch drogowy najbardziej uzależniony jest od wielkości i jakości sieci drogowej gminy, ale również istotne znaczenie mają tzw. urządzenia obsługi ruchu. Do nich należą przede wszystkim stacje paliw i stacje diagnostyczne obsługi pojazdów samochodowych.

Stacje paliw

Na terenie gminy zlokalizowane są dwie stacje paliw- obie znajdują się w Osiu.

Stacje diagnostyczne obsługi pojazdów samochodowych

Na terenie gminy znajduje się jedna stacja diagnostyczna obsługi pojazdów samochodowych - w Osiu na terenie Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej.

Komunikacja autobusowa

Globalna długość linii autobusowych wynosi 40 km. Gęstość dróg z komunikacją autobusową wynosi 19 km/100 km² analogiczna gęstość w województwie wynosi 44,5 km/100 km². Długość dróg z komunikacją autobusową w gminie stanowi 60 % ogółu dróg o nawierzchni twardej. Główny przystanek zlokalizowany jest w centrum Tlenia. Komunikacja istnieje w kierunkach: Czerska, Lniana, Osia. Brak połączenia z Tucholą.

Koleje

Przez teren gminy przebiega jednotorowa niezelektryfikowana linia kolejowa II rzędu (znaczenia regionalnego) Laskowice - Czersk - Bąk ze stacjami: Osie, Tleń, Łązek i przystankiem w miejscowości Kwiatki.

GAZOWNICTWO

W stanie istniejącym gmina Osie nie jest zgazyfikowana przewodowo gazem ziemnym. Przygotowywanie posiłków i ciepłej wody użytkowej odbywa się na kuchniach węglowych, elektrycznych i przy pomocy gazu propan - butan, dostarczanego w butlach 11 kg. W oparciu o liczne punkty dystrybucji.

Gmina posiada opracowaną przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Usługowe „Sanimont” w Bydgoszczy koncepcję programową gazyfikacji całej gminy. Celem gazyfikacji gminy będzie zwiększenie komfortu warunków życia mieszkańców wsi a także znaczne ograniczenie zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego poprzez użytkowanie gazu do ogrzewania pomieszczeń i tym samym zmniejszenie wydzielania szkodliwych substancji do atmosfery podczas opalania pomieszczeń węglem lub koksem.

Koncepcja programowa zakłada, że 100% mieszkańców będzie stosować gaz do: przygotowania posiłków, ogrzewania pomieszczeń, przygotowania karmy dla zwierząt w gospodarstwach rolnych, w ośrodkach wypoczynkowych do przygotowania posiłków i ciepłej wody użytkowej, a w ośrodkach całorocznych również do celów grzewczych.

Warunkiem rozpoczęcia gazyfikacji gminy Osie będzie doprowadzenie gazu wysokiego ciśnienia do gmin Drzycim i Lniano.

ELEKTRONERGETYKA

Gmina stanowi dość wyodrębnioną enklawę energetyczną o niewielkim zapotrzebowaniu mocy i niskim zużyciu energii elektrycznej. Źródłem zasilania gminy w energię elektryczną jest rozdzielnia wysokiego napięcia, zlokalizowana przy elektrowni wodnej w Żurze. Z rozdzielni tej w kierunku obszaru Osia wyprowadzona została jedna linia średniego napięcia

15 kV, doprowadzająca energię elektryczną do Osia, Tlenia i pozostałych miejscowości na terenie gminy,

Modernizacja sieci energetycznych przeprowadzana jest sukcesywnie we wszystkich miejscowościach gminy i wynika z planu opracowanego przez energetykę.

Sieć średniego napięcia

Linia średniego napięcia, wyprowadzona z rozdzielni przy elektrowni w Żurze, zasilająca obszar gminy, jest w dobrym stanie technicznym. Długość jej wynosi ok. 80 km, a więc o 50% przekracza długość uzasadnioną ekonomicznie. Istnieje możliwość awaryjnego zasilania tej linii z GPZ Gródek, jednakże długość jej ulega zwiększeniu.

Sieć rozdzielcza średniego napięcia w przeważającej większości wykonana została jako sieć napowietrzna przewodami stalowo - aluminiowymi AFL 3x35 mm² i AFL 3x70 mm². Budowa każdej nowej stacji transformatorowej spowoduje rozbudowę sieci średniego napięcia.

Zużycie energii elektrycznej

Zarówno Zakład Energetyczny, jak i Urząd Statystyczny w Bydgoszczy nie prowadzą zestawienia zużycia energii elektrycznej na terenach wiejskich w poszczególnych latach. Taka statystyka prowadzona jest jedynie dla miast województwa i łącznie dla wszystkich wsi w województwie. Z zestawienia tego wynika, że do roku 1993 następowało zmniejszenie zużycia energii elektrycznej globalnie i w odniesieniu do 1 odbiorcy. Domniemywać również należy, że podobna sytuacja wystąpiła i na terenie gminy Osie oraz dla samej miejscowości Tleń. W stosunku do 1989 r. na terenach wiejskich nastąpiło zmniejszenie zużycia energii elektrycznej aż o ok. 16%. W woj. Kujawsko-pomorskim od kilkunastu lat obserwuje się, że zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę wiejskiego jest znacznie większe od średniego krajowego zużycia.

Standardy zaopatrzenia w energię elektryczną

Przyjmuje się następujący system i standardy zaopatrzenia gminy w energię elektryczną:

- a/ źródłem energii elektrycznej gminy pozostanie rozdzielnia wysokiego napięcia, przy elektrowni w Żurze,
- b/ wyznaczone w studium tereny przewidziane pod lokalizację nowych inwestycji wymagają realizacji odcinków sieci średniego napięcia, budowy kolejnych stacji transformatorowych oraz budowy i rozbudowy sieci niskiego napięcia,
- c/ na terenach wiejskich w dalszym ciągu realizowane będą głównie stacje transformatorowe słupowe i napowietrzna sieć średniego napięcia,
- d/ na terenach letniskowych i osiedli mieszkaniowych o zwartej zabudowie sieć niskiego napięcia należy przewidywać jako sieć kablową,
- e/ w założeniach docelowych należy przyjąć, że dostarczana do odbiorców energia elektryczna winna bez żadnych ograniczeń pokrywać potrzeby gminy na cele: komunalno - bytowe mieszkańców, rolnictwa oraz usług.

Telekomunikacja

- a) Diagnoza stanu istniejącego

Na terenie wsi Tleń znajduje się jedna centrala telefoniczna współpracująca z drugą centralą zlokalizowaną w Osiu, które swym zasięgiem obejmują wszystkie miejscowości gminy Osie.

Przez teren gminy, na kierunku północ - południe, przebiega linia telekomunikacyjna międzymiastowa relacji Świecie - Osie - woj. pomorskie.

Od 1989 r. na terenie województwa występuje intensywny rozwój telekomunikacji. W bardzo szybkim tempie realizuje się założenia polityki inwestycyjnej i rozwojowej

zmierzającej do nadrobienia wieloletnich opóźnień w tej dziedzinie. Ilość abonentów telefonicznych systematycznie rośnie.

W ostatnich latach zanotowano wzrost liczby abonentów sieci telefonicznych bezprzewodowych opartych o maszty telefoniczne zlokalizowane w Tleniu, a także w Osiu i Żurze.

WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Zaopatrzenie w wodę

Wieś Tleń zwodociągowana jest w 100 %. Woda dostarczana jest z wodociągu grupowego, wiejskiego. Hydrofornia ze stacją uzdatniania zlokalizowana jest na obrzeżach wsi Tleń i obsługuje ponadto wsie: Łążek, Wierzchy, Pruskie i Łąski Piec w gminie Śliwice.

Wydajność ujęć przedstawia się następująco:

- ujęcie w Tleniu - z pokładów czwartorzędowych o głębokości 44 i 44 m p.p.t.,
wydajność 26,00 i 19,00 m³/godz ;

Woda uzdatniana jest w stacjach wodociągowych, których łączna wydajność wynosi 140,00 m³/godzinę.

Rozprowadzana jest sieciami wodociągowymi o średnicach $\varnothing$ 90÷225 mm.

Zużycie wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w gospodarstwach domowych systematycznie zwiększa się. W roku 1990 zużycie wody w gminie wynosiło 13,6 m³/dobę/1 mieszkańca, w roku 1994 zużycie wody wynosiło już 36,3 m³/1 mieszkańca/dobę.

Odprowadzenie ścieków

W gminie Osie pracuje grupowa oczyszczalnia ścieków we wsi Osie

- mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości Q d śr - 980 m³, Q dmax - 1540 m³.

Za pomocą przepompowni obsługuje ona wieś Tleń - w której sukcesywnie realizowana jest budowa przyłączy sanitarnych do istniejących kolektorów. Wieś Tleń skanalizowana jest w 98% %, zaś cała gmina w 65 % . Odbiornikiem ścieków oczyszczonych z oczyszczalni ścieków jest rzeka Wda.

WARUNKI GLEBOWE I KLIMATYCZNE

Gleb o wysokiej bonitacji klas I - III jest w gminie Osie znikoma ilość na gruntach ornych 1,7% a na użytkach zielonych 0,1%. Największy odsetek na gruntach ornych stanowią gleby klasy V - 33,1%. Gleb średniej klasy IV a i IV b jest łącznie w Osiu 43,8%. Grunty orne zajmują generalnie gleby bardzo lekkie, piaszczyste zawierające w wierzchnich warstwach piaski: gliniaste lekkie, piaski słabo gliniaste i luźne oraz częściowo piaski słabo gliniaste pylaste i pyły zwykłe. Gleby są okresowo za suche z powodu słabego piaszczystego składu mechanicznego wierzchnich warstw profilu glebowego i położenia w terenie płaskim bądź lekko falistym o dobrym odpływie wód i niskim poziomie wód gruntowych. Gleby klasy IV a i IV b zaliczane są do kompleksu przydatności rolniczej 5 - żytniego dobrego i 6 - żytniego słabego i należą do typu gleb bielcowych, bądź brunatnych wylugowanych o odczynie kwaśnym. Gleby klasy V i VI zaliczane są do 6 - żytniego słabego i 7 - żytniego bardzo słabego.

Użytki zielone zajmują łąki i pastwiska w klasie V (kompleks 32 - użytki zielone słabe i bardzo słabe, czasem 2z - średnia), na ogół pochodzenia organicznego, leżące na torfach niskich. Ponad 25% produkcji roślinnej pochodzi z użytków zielonych. Trwałe użytki zielone pokrywają w ponad 100% potrzeby na pasze objętościowe pogłównia bydła i koni. Stopień zaspokojenia potrzeb melioracyjnych wynosi dla użytków rolnych 61,1%, natomiast dla gruntów ornych 29,9% (bardzo niski) a dla użytków zielonych 88,5%.

Około 337 ha użytków rolnych wymaga odbudowy, bądź modernizacji i 384 - nowych melioracji (w tym 324 na gruntach ornych).

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 49 i należy do najniższych w województwie. Wskaźnik bonitacji dla gleb wynosi 34,4 i również jest jednym z najniższych w województwie. Korzystny jest agroklimat (8,8 na 10 punktów możliwych), warunki wodne słabe (1,9 punktów na 5 możliwych) i średnia rzeźba terenu (3,9 punktów na 5 możliwych).

WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH OBJĘTYCH OCHRONĄ

Zabytek	
TLEŃ	PENSJONAT „Samotnia nad Wdą”, ob. hotel, ul. Bydgoska, (w granicach sołectwa Radańska), mur., pocz. XX w.
	ZESPÓŁ DWORCA PKP: a/ dworzec, mur., pocz. XX w., b/ budynek mieszkalny, mur., pocz. XX w.
	ul. Bydgoska DOM Nr 4, mur., pocz. XX w.
	ul. Czerska DOM Nr 1, wł. R. Szynal, drewn. k. XVIII w., przebudowany
TLEŃ-SZARŁATA	DOM, mur., pocz. XX w.

PRZYRODA

„Wdecki Park Krajobrazowy”

- 75,3% Wdeckiego Parku Krajobrazowego tj. 14 440,62 ha znajduje się na terenie gminy, (lasy - 9 756 ha, wody - 525 ha, tereny pozostałe /zabudowane, rolne, komunikacja/ -4 159,62 ha.)
- obejmuje swym zasięgiem duży fragment centralnej części gminy, w jego granicach znajduje się część zlewni chronionej rz. Wdy
- ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego nr 52/93 z 16.02.1993 r. (Dz. Urz. Woj. Bydg. nr 10 poz. 133),
- zakres nakazów i zakazów obowiązujących w Parku zawarty jest w cyt. wyż. Rozporządzeniu Wojewody Bydgoskiego Nr 31/98 z 11.08.1998 r.,
- wszelkie obiekty i urządzenia lokalizowane na obszarze Parku - nie mogą wpływać ujemnie na jego walory przyrodnicze i krajobrazowe. nie mogą również prowadzić do degradacji wód, powietrza, gleb i szaty roślinnej oraz do zmian stosunków wodnych.
- integralnymi częściami Parku jest pięć stref ochronnych, w tym dwa tzw. obszary wyłączone (o statusie strefy ochronnej) obejmujące okolice w. Osie i Tlenia oraz trzy obszary zewnętrzne („a”, „b” i „c”). Na tych terenach brak jest dotychczas obowiązujących ograniczeń.

Rezerwaty przyrody:

W okolicach Tlenia położone są nw. rezerwaty przyrody:

1. rezerwat przyrody „Jezioro Ciche”

- powierzchnia 37,96 ha,
- rezerwat wodny i florystyczny,
- ustanowiony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 26.01.1994 r. (MP nr 75 poz. 685);

2. rezerwat przyrody „Jezioro Martwe”

- powierzchnia 4,07 ha,
- cel ochrony - zachowanie, ze względów naukowych i dydaktycznych torfowisk przejściowych i wysokich, oraz brzozy bagiennej,
- ustanowiony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 12.11.1996 r. (MP nr 75, poz. 685);

i rezerwaty dalsze:

• rezerwat przyrody „Dury”

- powierzchnia 12,59 ha
- obszar Nadleśnictwa Osie
- ustanowiony zarządzeniem Min. Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 26.03.1975 r. (MP nr 11, poz. 64)
- ochronie podlega 5 jezior dystroficznych, roślinność skąpożywna torfowiska przejściowego
- zasady zagospodarowania określone zostały w cyt. powyżej zarządzeniu

- **rezerwat przyrody „Brzęki im. Zygmunta Czubińskiego”**
  - powierzchnia 102, 21 ha
  - obszar Nadleśnictwa Osie i leśnictwa Dębowice
  - ustanowiony zarządzeniem Min. Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 26.03.1975 r. (MP nr 11, poz. 64 § 5), które określa sposób gospodarowania na terenie rezerwatu
  - ochroną objęty jest naturalny las mieszany (dębowo - grabowy) z udziałem brekinii

- **rezerwat przyrody „Jezioro Miedzno”**
  - powierzchnia 86,01 ha (Jez. Miedzno - 21,42 ha, bagno - 64,11 ha, las - 0,48 ha)
  - obszar nadleśnictwa Osie i leśnictwa Orli Dwór
  - ustanowiony zarządzeniem nr 180 Min. Przemysłu Drzewnego i Leśnictwa z 4. 11. 1968 r. (M.P. nr 49, poz. 340) dla zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych miejsc lęgowych i żerowisk ptaków wodnych i błotnych
  - ograniczenia w zakresie gospodarki są typowe dla rezerwatów przyrody, zdefiniowane

w cyt. wyżej zarządzeniu

- obowiązuje zakaz zmiany stosunków wodnych bez uzyskania pozwolenia wodno prawnego i tylko w przypadku jeżeli nie spowoduje to zasadniczej zmiany w biotypie.
- obowiązuje również zakaz niszczenia szuwarów oraz trzciny i uprawiania sportów wodnych

Śliwicki Obszar Chronionego Krajobrazu

-obszar ten obejmuje zachodnią część gminy Osie (od Tlenia w kierunku Łążka i Tucholi)
 -ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego Nr 9 z 14 czerwca 1991 r. (Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 17 z 10.07.1991 r.) określającym zasady gospodarowania na tym terenie. Ograniczenia w gospodarowaniu zmierzają do maksymalnego zachowania stanu naturalnego środowiska przyrodniczego, z jednoczesnym udostępnieniem na określonych zasadach wybranych terenów do użytkowania rekreacyjnego.
 -niezależnie od zasad gospodarowania na obszarach chronionego krajobrazu sformułowanych w cyt. wyżej Rozporządzeniu Wojewody Bydgoskiego Nr 9 z 14.06.1991 r. obowiązują zakazy zawarte w Rozporządzeniu Wojewody Bydgoskiego nr 145/94 z 17.08.1994 r. (Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 10 poz. 102).

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Osie znajdują się również 72 pomniki przyrody - ustanowione Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego. Na terenie sołectwa zarejestrowano 24 pomniki przyrody żywej i nieżywej. W rejestrze znajdują się pojedyncze drzewa lub grupy drzew oraz gład narzutowy przy moście kolejowym w Tleniu.

Użytki ekologiczne

Na terenie sołectwa są trzy użytki ekologiczne. Są to głównie bagna, łąki bądź pastwiska z roślinnością hydrofilną, położone głównie na terenach leśnych. Ustanowione one zostały również Rozporządzeniami Wojewody Bydgoskiego.

Stanowiska zwierząt chronionych

Ochroną gatunkową na terenie sołectwa Tleń objęte są stanowiska zwierząt chronionych takich jak: bóbr europejski, wydra, bocian czarny, rybołów, żuraw, kania ruda i czarna, ptaki błotne i pływające, nietoperze, ptaki śpiewające.

Zespół przyrodniczo - krajobrazowy „Rzeki Prusiny”

Powierzchnia 234,32 ha. Grunty prywatne, gminne, Skarbu Państwa, lasów państwowych (nadleśnictwo Osie). Jest to fragment doliny rzeki otoczonej lasami. Występuje tu wiele rzadkich gatunków roślin charakterystycznych dla siedlisk łąkowych. Ustanowiony Rozporządzeniem nr 14/97 Wojewody Bydgoskiego z 14.04.1997 r. (Dz. Urz. Woj. Bydg. nr 16 poz. 79).

Zagrożenia zewnętrzne

Walory przyrodniczo - krajobrazowe gminy, z rzeką Wdą i jej spiętrzeniem spowodowanym uruchomioną w 1930 r. elektrownią wodną Żur, licznymi jeziorami: Wierzchy, Mukrz, Miedzno, Piaseczno, Dury, Rudolinek, Ciche, Martwe, Starnie, Czerno, rzekami Ryszka, Prusina i Sobińska Struga - spowodowały rozwój funkcji turystycznych wsi Tleń o charakterze „kurortu” lub uzdrowiska z elementami wsi letniskowej, wspomaganych gospodarką i usługami wsi Osie.

Wdecki Park Krajobrazowy znajduje się na skraju intensywniejszej penetracji turystycznej. Obszar objęty Parkiem charakteryzuje słaba sieć komunikacyjna, wysoki stopień lesistości, niski stopień zaludnienia, pierwotne drzewostany, relatywnie duży udział stosunkowo czystych wód, liczne stanowiska flory i fauny.

Obszar parku podlega licznym procesom degradacyjnym związanym z punktowym zrzutem ścieków, zanieczyszczeniami antropogenicznymi o charakterze obszarowym lub liniowym, intensywniejszym ruchem turystycznym w niektórych rejonach, itp.

Struktura wieku mieszkańców stałych wsi Tleń i Gminy Osie stan na 1.01.2007

Wiek	0-2		3-4		4-5		6		7		8-12		13-15	
Płeć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Gmina	67	76	32	15	53	58	34	36	28	34	180	170	126	123
Tleń	3	4	2	1	3	3	2	2	1	2	9	9	6	6

Wiek	16-17		18		19-65		19-60		pow.65		pow.60		RAZEM		
Płeć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M+K		
Gmina	76	96	58	44	1750	1591			229	458	2633	2701	5334		
Tleń	4	5	3	2	89	81			12	23	137	134	271		

Razem mieszkańców:

Wiek	RAZEM		
Płeć	M	K	M+K
Gmina	2633	2701	5334
Tleń	137	134	271

Wiek przedprodukcyjny

Wiek	0-18	
Płeć	M	K
Gmina	654	652
Tleń	33	33

Wiek produkcyjny

Wiek	19-65	19-60
Płeć	M	K
Gmina	1750	1591

Tleń	89	81
------	----	----

Wiek poprodukcyjny

Wiek	pow.65	pow.60
Płeć	M	K
Gmina	229	458
Tleń	12	23

Zgony

Rok	2005	2006
	2	4

Urodzenia

Rok	2005	2006
	1	0

Szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe

STAN

Szlaki turystyczne, których lokalizacja początku i końca pozwala na przejście w ramach rekreacji jednodniowej sprowadza się do trzech szlaków w rejonie Tlenia:

- 1) im. Zagłoby Zyglera - wokół Jez. Żurskiego,
- 2) „Piętaszków” - wokół jez. Mukrza, oraz
- 3) „Ścieżynka Zagłoby” - na trasie Tleń - Stara Rzeka - Osie

OCENA

Trzy wyżej wymienione szlaki turystyczne spełniają swą funkcję zarówno dla turystyki kwalifikowanej jak i dla amatorów świątecznych wypadów turystycznych dzięki powiązaniu z bazą informacyjną, gastronomiczną i noclegową.

Pozostałe szlaki, których fragmenty przebiegają przez teren gminy, nie spełniają takiej funkcji ze względu na brak zamknięcia w jednym punkcie oraz brak powiązania z głównym (czytelny) układem dróg kołowych. Mogą one służyć wyłącznie turystyce kwalifikowanej, niezależnej od infrastruktury obsługującej turystów zmotoryzowanych i wymagających bazy gastronomicznej lub noclegowo - gastronomicznej. Brak jest zorganizowanych form obsługi turystycznej pozwalających na penetrację terenów rezerwatów przyrody. Trasy szlaków turystycznych są znacznie oddalone od terenów zabudowanych, co może ograniczać możliwość ich wzbogacenia o formy obsługi żywieniowej, zorganizowanej na bazie istniejącej zabudowy siedliskowej.

Łącznie przez obszar Wdeckiego Parku Krajobrazowego prowadzi 9 oznakowanych szlaków pieszych (ich przebieg przedstawiono na planszy „Uwarunkowania kulturowe”):

1. szlak „STU Z NIEBA” (BY-2018), długości 58,5 km, koloru czerwonego, ze Szlachty (PKP) przez Śliwice - Śliwiczki - **Starą Rzekę** do Warlubia (PKP);
2. szlak „HARCERZY ŚWIATOWIDA” (BY-2021), długości 10,4 km, koloru niebieskiego, z **Łążka** (PKP) do **Starej Rzeki** (most);
3. szlak „WSZĘDOŁAZÓW” (BY-2025), długości 28,8 km, koloru niebieskiego, z Cekcyna (PKP) przez Zielonkę - Zdroje - **Wierzchy** do **Tlenia** (camping PTTK);
4. szlak „CISÓW STAROPOLSKICH” (BY-2015), długości 26,7 km, koloru zielonego, z Błędzimia (PKP) opodal rezerwatu przyrody „CISY STAROPOLSKIE” im. LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO” - Wierzchy do Tlenia (PKP);
5. szlak „PIĘTASZKÓW” (BY-2023), długości 4,7 km, koloru żółtego, wokół jeziora Mukrza (camping PTTK w Tleniu - skrzyżowanie dróg leśnych);
6. szlak „ŚCIEŻKA ZAGŁOBY” (BY-2019), długości 19,5 km, koloru czarnego z Tlenia (camping PTTK) - opodal jez. Piaseczno - przez Starą Rzekę do stacji PKP w Osiu;
7. szlak „Zdzisława ZAGŁOBY ZYGLERA” (BY-2020), długości 18,1 km, koloru czerwonego, z Tlenia przez Grzybek - Skrzyniska do wsi Wierzchy (PKS);

8. szlak „ALFONSA HOFFMANA” (BY-2068), długości 39,0 km (w obrębie woj. bydgoskiego), koloru żółtego z Błędna przez Starą Rzekę - Tleń - Żur do Leosi (PKP);
9. szlak łącznikowy (BY-2069), Osie PKS - szlak BY20c, długości 4,0 km, koloru zielonego.

Zasadniczo szlaki turystyczne mają służyć turystyce pieszej. Na szlakach rzadko uczęszczanych dopuszcza się środek transportu w postaci roweru. Taki wyjątek powinien być określony w sposób czytelny w miejscach skrzyżowań szlaków z drogami publicznymi, w tym z drogami leśnymi (wewnętrznymi) udostępnionymi do ruchu pojazdów.

W ostatnim okresie podjęto działania do stworzenia jednolitej sieci szlaków w oparciu o tzw. Park Nordic Walking przeznaczony dla wszelkiego rodzaju turystyki aktywnej. Projekt oparty został o wieś Tleń z której wywodzą się będą nowo identyfikowane szlaki dla aktywnych.

Obwody rybackie do użytkowania zorganizowanego:

Na terenie gminy Osie Wojewoda Bydgoski ustanowił [rozp. nr 24/97 z dn. 22.07.1997 r. - Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 28, poz. 138 z dnia 23.07.1997 r.] następujący podział wód płynących na obwody rybackie w ramach III. obwodów rybackich rzeki Wdy i jej dorzecza:

- a) (4) obwód rybacki rzeki Wdy nr 2 „Zalew Żur” (od mostu w miejscowości Błędno do górnego stanowiska zapory ziemnej elektrowni Żur wraz z zalewem Żur - zbiornik zaporowy rz. Wdy),
- b) (5) obwód rybacki jezior Wierzchy, Gonionek i Czerno w zlewni „Zalewu Żur” (łącznie ze strugami łączącymi je z Zalewem Żur),
- c) (6) obwód rybacki rzeki Prusiny (wraz ze strugą Śliwiczka),
- d) (8) obwód rybacki rzeki Wdy nr 3 (poniżej zapory ziemnej elektrowni Żur do Wisły),
- e) (11) obwód rybacki strugi Sobiny (od granicy województwa do ujścia do rz. Wdy).

Obwody a), b) i c) dotyczą bezpośrednio wód położonych w obrębie sołectwa Tleń.

ANALIZA SWOT

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości Osie

Silne strony:

1. Wysoka wartość przyrodnicza gminy Osie (położenie w obrębie Wdeckiego Parku Krajobrazowego)
2. Wysoka lesistość gminy – 72%
3. Ukształtowana marka turystyczna „Bory Tucholskie”
4. Ukształtowana marka turystyczna „Tleń”
5. Udział Gminy w Związku Miast i Gmin Zlewni Rzeki Wdy
6. Udział Gminy w Lokalnej Organizacji Turystycznej „Bory Tucholskie” i współpraca z LOT „Kociewie”
7. Znaczna ilość miejsc noclegowych w Tleniu
8. Znaczna liczba obiektów obsługi turystycznej w Tleniu i okolicach
9. Przychylne nastawienie mieszkańców gminy do różnych form turystyki
10. Korzystne położenie komunikacyjne (na trasie Warlubie-Tuchola i Świecie-Starogard)
11. Rozbudowana infrastruktura komunalna w zachodniej części gminy
12. Mocna pozycja gminy w rankingach gospodarczych i społecznych

Słabe strony:

1. Niewystarczający poziom zagospodarowania turystycznego dla obsługi form turystyki aktywnej
2. Niski standard szeregu obiektów noclegowych i obsługi turystycznej
3. Niedostateczne oznakowanie elementów zagospodarowania turystycznego
4. Słabe wyeksponowanie atrakcyjnych walorów i podkreślenie ich indywidualnych cech
5. Niski poziom infrastruktury na szlakach turystycznych (parkingi, miejsca wypoczynku)
6. Niski poziom rewaloryzacji obiektów zabytkowych i dostosowania ich do potrzeb turystyki
7. Niedostateczna oferta punktów informacji turystycznej
8. Ruch turystyczny ograniczony głównie do sezonu letniego
9. Niski poziom promocji gminy

Szanse:

1. Dalszy wzrost gospodarczy kraju, a tym samym gminy
2. Gmina jako element kraju – członka Unii Europejskiej
3. Korzystne relacje inflacyjne i oprocentowania kredytów.
4. Łatwy dostęp do kredytów
5. Możliwości dofinansowania ze źródeł pozabudżetowych
6. Możliwość stworzenia nowych miejsc pracy w sferze obsługi turystyki i uzyskiwania nowych zawodów
7. Rozwój turystyki może wyzwalać wzrost przedsiębiorczości (nie tylko w sferze bezpośredniej obsługi turystyki) adresowanej dla mieszkańców gminy i turystów
8. Systematyczne inwestowanie w infrastrukturę techniczną i komunalną może poprawić wizerunek wsi i zwiększyć popyt na usługi turystyczne
9. Podwyższanie i kształtowanie świadomości turystycznej jest szansą na aktywność gospodarczą w kierunku rozwoju turystyki
10. Korzystne zmiany prawne w zakresie gospodarki finansowej gmin i wzrost udziału gmin w podatkach.

11. Rozwój i kształtowanie aktywnych form turystyki (konna, rowerowa, strzelectwo, kajakowa, Nordic Walking)
12. Rozwój mieszkalnictwa letniskowego
13. Poprawa jakości dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych
14. Zwiększenie presji na promocję gminy, zwłaszcza form graficznych.
15. Zwiększający się ruch społeczny (organizacje pozarządowe) szansą na realizację działań pozainwestycyjnych.

Zagrożenia:

1. Wzrost oferty turystycznej prezentowanej przez inne gminy lub regiony
2. Większa promocja innych gmin lub regionów
3. Brak pracowników o odpowiednich kwalifikacjach
4. Wzrost bezrobocia
5. Zmiana przepisów podatkowych powodujących spadek wpływów do budżetu gminy
6. Pogorszenie się stanu czystości wód i powietrza
7. Pożary obszarów leśnych
8. Brak koordynacji pomiędzy podmiotami obsługującymi ruch turystyczny
9. Odpływ ludzi do większych miast
10. Brak działań w zakresie gospodarki ściekowej i odpadowej
11. Szybki wzrost cen gruntów, materiałów budowlanych i robocizny
12. Upadłość wiodących, dużych zakładów produkcyjnych
13. Konkurencja ze strony dużego miasta
14. Zaniechanie działań w zakresie zagospodarowania turystycznego

KIERUNKI ROZWOJU

Położenie wsi Tleń stanowi szansę na rozwój turystyczny miejscowości. Jej walory przyrodniczo – krajobrazowe, architektura wiejska, oraz istnienie wielu atrakcyjnych w ujęciu historycznym obiektów stanowią podstawę do ukierunkowania działalności mieszkańców i władz w stronę rozwoju turystycznego. Podjęcie tego zadania umożliwi rozwój wsi, dzięki eskalacji odwiedzin turystów z Polski i zagranicy, to z kolei może przyczynić się do powstania przedsięwzięć gospodarczych z zakresu obsługi turystyki. Zmiana charakteru wsi z rolniczo – leśnego na usługowo – turystyczny z elementami przemysłu nieuciążliwego może w znaczny sposób ograniczyć bezrobocie i marginalizację społeczności lokalnej.

Ograniczeniu pauperyzacji wsi może służyć również aktywizacja społeczno – kulturalna mieszkańców wsi. Realizacji tego kierunku służyć może szersza działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Osiu, rozwój bazy edukacyjnej i sportowej oraz działalność organizacji społecznych, w tym Ratownictwa Wodnego, Towarzystwa Rozwoju Gminy Osie, Bractwa Czarnej Wody, Wspólnoty Wsi nad Wdą oraz indywidualnych osób.

Wzrastający ruch obsługi turystycznej w oparciu o nieformalne stowarzyszenie – Forum Inicjatyw Turystycznych nadaje kształt i kierunki zmian w obrazie sektora turystycznego gminy Osie. Uczestnictwo w forum przedstawicieli branży turystycznej gwarantuje realizację planowanych kierunków rozwoju.

W powyższym założeniu wszelkie działania dotyczące turystyki w Tleńiu przenoszą się na rozwój infrastruktury służącej mieszkańcom wsi Tleń i sołectwa Tleń oraz odwrotnie. Przykładem jest budowa kanalizacji dla mieszkańców, z której w sezonie letnim korzysta wielokrotnie więcej turystów niż bezpośrednich adresatów inwestycji; budowa ulicy Klonowej przeznaczonej dla mieszkańców przyległej zabudowy mieszkaniowej i zdecydowanie intensywniej wykorzystywanej przez turystów i wczasowiczów; budowa chodnika przy ulicy Czerskiej, z którego w okresie letnim korzystają głównie dzieci, młodzież i aktywni turyści z lokalnych ośrodków wypoczynkowych oraz turyści przypadkowi zwiedzający okolice.

W celu realizacji powyższych założeń należałoby podjąć następujące działania:

- Zintensyfikować działania związane z promocją wsi Tleń
- Uściślić współpracę przy realizacji zadań służących rozwojowi turystyki
- Stworzyć i wypromować nowe produkty turystyczne
- Podwyższyć standard bazy lokalowej i usług
- Uaktywnić mieszkańców wsi
- Uporządkować gospodarkę odpadową i ściekami
- Wykorzystać walory turystyczne miejscowości: Rzeka Wda wraz ze Zbiornikiem Żurskim (organizowanie spływów kajakowych i imprez dla zwolenników sportów wodnych); oznakowanie tras, obiektów i miejsc szczególnie atrakcyjnych.
- Modernizować elementy komunikacyjne (drogi, chodniki i parkingi)
- Zmodernizować część targowiska gminnego
- Zrewitalizować obszar kąpieliska gminnego i oferowanych usług
- Kontynuować rozbudowę terenów zielonych (place i skwery) wraz z małą architekturą
- Utworzyć plac zabaw dla najmłodszych mieszkańców miejscowości i turystów
- Tworzyć warunki do poprawy estetyki wsi

Istniejąca zabudowa turystyczna

W miejscowości Tleń oprócz wymienionych wyżej ośrodków i pensjonatów usytuowanych jest 10 różnych i z różną formą własności ośrodków wypoczynkowych i kolonijnych o łącznej ilości 1225 miejsc noclegowych, w tym 436 całorocznych (Domy Wypoczynkowe „Perła”, „Leśny Dwór”, Geovita, Samotnia nad Wdą, Prochem, PROMYK, były GRYF i były ośrodek Marynarki Wojennej).

W domach wypoczynkowych znajduje się 1051 miejsc, a w domkach campingowych 174 miejsca. Spośród ww. w 4 obiektach znajduje się 1021 miejsc konsumpcyjnych w stołówkach lokalnych lub salach jadalnych. Pozostałe miejsca konsumpcyjne związane są z sezonową bazą gastronomiczną.

Baza gastronomiczna: 2 kawiarnie, 5 barów (różnego typu,) 2 punkty małej gastronomii.

Poza sezonem letnim czynny jest tylko jeden sklep spożywczy.

Istniejące ośrodki powiększyły swoje funkcje o cały sezon.

Do tych obiektów zaliczamy:

- ORiW PERŁA
- Samotnia nad Wdą
- Geovita

W roku 2008 uruchomiony został kolejny obiekt gastronomiczny (od podstaw) – Restauracja CHABEZA przy ul. Bydgoskiej z szybkimi daniami.

Proponowane formy rozwoju infrastruktury turystycznej:

Miejscowość	Tleń
Przedsięwzięcie	Zespół konferencyjno-rekreacyjny
Założenia programowe	Adaptacja istniejących elementów zabudowy oraz zagospodarowanie terenu pod kątem budowy wysokostandardowego, całorocznego domu pracy twórczej i zespołu konferencyjno-rekreacyjnego.
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Teren położony w Tleniu nad rzeką Prusina w odległości około 0,8 km od centrum Tlenia. Dojazd: wzdłuż linii kolejowej Tleń – Czersk. Stroma skarpa doliny rzecznej. Atrakcyjne okazy drzewostanu na terenie i w sąsiedztwie rozpatrywanego terenu. W sąsiedztwie torów kolejowych zagłębienie terenowe nadające się do adaptacji na zbiornik wodny o charakterze rekreacyjnym.
Opis projektu	Adaptacja istniejących obiektów zabudowy na cele edukacyjne i rekreacyjne z proponowanym następującym programem zagospodarowania: 1) obiekt konferencyjny z zapleczem gastronomicznym na 200 osób 2) dom pracy twórczej 3) sektor rekreacyjno-plażowy nad rzeką Prusina Planowane wykorzystanie środków pomocowych UE.
Elementy obsługi	Zespół hotelowo-gastronomiczny z elementami rekreacyjnymi. Współpraca z innymi obiektami noclegowymi zlokalizowanymi w Tleniu i w Borach Tucholskich.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Pobyty naukowe o charakterze rekreacyjnym i wypoczynkowym. Konferencje. Imprezy edukacyjne i oświatowe. Zawody bojerowe
Planowane wykorzystanie	Obiekt całoroczny.

Wg. Strategii Rozwoju Turystyki Gminy Osie

Miejscowość	Tleń
Przedsięwzięcie	Centrum szkoleniowo-wypoczynkowe
Założenia programowe	Centrum kształcenie kadr dla agroturystyki. Wysokostandardowy obiekt noclegowo-konferencyjny o znaczeniu krajowym.
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Teren położony w północnej części Tlenia, przy granicy terenu leśnego znajdującego się w obrębie Wdeckiego Parku Krajobrazowego. Ekspozycja południowa – punkty widokowe na Tleń i dolinę Wdy. Dojazd od drogi Tleń – Czersk. Obiekt
Opis projektu	Konieczność opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w nawiązaniu do ogólnej koncepcji zagospodarowania przestrzennego Tlenia. Proponowane elementy zagospodarowania: hotel na 200 miejsc noclegowych całorocznych, sale konferencyjne, tereny sportowo-rekreacyjne, parking, wprowadzenie nowych elementów zieleni kształtowanej (średniej i wysokiej) itp.
Elementy obsługi	W nawiązaniu do istniejących w sąsiedztwie elementów zagospodarowania turystycznego.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Pobyty szkoleniowe i szkoleniowo-wypoczynkowe.
Planowane wykorzystanie	Obiekt całoroczny przeznaczony głównie dla uczestników konferencji i kursów specjalistycznych (agroturystyka).

Wg. Strategii Rozwoju Turystyki Gminy Osie

Miejscowość	Tleń
Przedsięwzięcie	Stanica wodna – adaptacja obiektu istniejącego
Założenia programowe	Punkt obsługi wędrówek wodnych na Wdzie. Punkt etapowy i początkowy spływów kajakowych indywidualnych i zbiorowych. Uzupełniająco: miejsce wypoczynku i rekreacji mieszkańców oraz turystów przebywających na terenie gminy Osie (plażowanie, rekreacja nadwodna)
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Obiekt istniejący: stanica wodna PTTK „Lucyna”, z następującymi elementami zagospodarowania: pawilony murowane, domki campingowe typu „Kampinos”, pole namiotowe, sklep, gastronomia, wypożyczalnia sprzętu wodnego, boiska sportowe, plac zabaw dla dzieci, parking. Ogólnie standard stanic średni i (w znacznej części) niski. Obiekt o łącznej pojemności turystycznej na 120 osób. Teren położony w centralnej części Tlenia nad Wdą (północna część Zbiornika Żurskiego).
Opis projektu	Proponowana restrukturyzacja obiektu w kierunku podniesienia ogólnego standardu obiektu. Proponowane działania i wprowadzenie nowych elementów zagospodarowania: samoobsługowa kuchnia turystyczna, nabrzeża w postaci pomostów i pochylni do wodowania i wyciągania na ląd kajaków oraz miejsce do składowania kajaków, elementy małej architektury (ławki, lampy oświetleniowe), miejsce na ognisko (kominiek)
Elementy obsługi	Ścisłe współdziałanie z punktem informacji turystycznej w Osiu i w Tleniu) oraz ośrodkami informacji turystycznej w Borach Tucholskich. Istotną rolę promocyjną spełniać powinny informacje o ofercie turystycznej obiektu w obiektach wypoczynkowych na terenie Borów Tucholskich.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Pobyty na polu namiotowym i w domkach campingowych. Obsługa wędrówek wodnych indywidualnych i zbiorowych
Planowane wykorzystanie	Obiekt sezonowy

Wg. Strategii Rozwoju Turystyki Gminy Osie

Miejscowość	Tleń
Przedsięwzięcie	Zabudowa pensjonatowa
Założenia programowe	10 pensjonatów w obrębie i w sąsiedztwie istniejącej zabudowy miejscowości
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Malowniczo położona nad Wdą - na terenie Wdeckiego Parku Krajobrazowego - wieś Tleń o charakterze letniskowo-wypoczynkowym. Atrakcyjna rzeźba terenu i szata leśna.
Opis projektu	Całoroczne pensjonaty na około 20 miejsc noclegowych każdy. Obiekty funkcjonujące na zasadzie odrębnej hotelowej jednostki organizacyjnej z specjalistycznymi funkcjami uzupełniającymi, np: specjalizacja w zakresie obsługi form kwalifikowanych, obiekt o rozszerzonym programie obsługi dla niewielkich form warsztatowo-konferencyjnych. Na etapie inwestycyjnym wspólne działania w zakresie wprowadzania infrastruktury technicznej i zagospodarowania terenu. Rozwiązania architektoniczne indywidualne, wspólne elementy dekoracyjne i detale zagospodarowania otoczenia obiektów (np. miejsca rekreacyjne w otoczeniu obiektów).
Elementy obsługi	Recepcje poszczególnych obiektów pensjonatowych. Wspólna organizacja imprez, promocja i informacja turystyczna. Ścisłe współdziałanie z Ośrodkiem Informacji Turystycznej w Osiu i filią w Tleniu.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Pobyty z uzupełniającym programem turystyki kwalifikowanej i form turystyki przyrodniczej. Imprezy okolicznościowe. Kameralne formy warsztatowo-konferencyjne.
Planowane wykorzystanie	Obiekty całoroczne

Wg. Strategii Rozwoju Turystyki Gminy Osie

Miejscowość	Tleń
Przedsięwzięcie	Punkt informacji turystycznej
Założenia programowe	Sezonowy punkt informacji turystycznej – ściśle współdziałanie z ośrodkiem informacji turystycznej w Osiu. Inwestycja gminna z wykorzystaniem środków pomocowych UE
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Obiekt położony w centralnej części Tlenia, w sąsiedztwie mostu na Wdzie oraz Ośrodka Rekreacyjno-Wypoczynkowego „Miroslaw Gzella”. Bardzo dobra dostępność komunikacyjna drogowa.
Opis projektu	Budowa pawilonu. Oznakowanie obiektu. Tablice informacyjne. Plansza sytuacyjna z mapą okolicy. W miejscowości Tleń oznakowanie dojść do obiektu (tablice informacyjne o obiekcie przy ważniejszych obiektach infrastruktury turystycznej, w punktach obsługi i koncentracji ruchu turystycznego). Ścisła współpraca z macierzystym ośrodkiem informacji turystycznej w Osiu oraz krajowymi ośrodkami informacji turystycznej, w szczególności na terenie Borów Tucholskich i woj. kujawsko-pomorskiego.
Elementy obsługi	Wyposażenie: 1-2 stanowiskowe pomieszczenie obsługi klienta: lada recepcyjna, komputer, multimedialny system informacyjny, stojaki na materiały promocyjne. W otoczeniu zieleni ozdobna. Architektura nawiązująca do budownictwa regionalnego.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Pełna informacja na temat walorów i zagospodarowania turystycznego Tlenia, gminy Osie oraz Borów Tucholskich. Sprzedaż widokówek, wydawnictwa, pamiątek oraz biletów wstępu na imprezy odbywające się na terenie gminy i w okolicy. (np. zwiedzanie elektrowni Żur). Koordynacja spływów kajakowych. Informacje o wolnych miejscach noclegowych. Organizacja imprez okolicznościowych itp.
Planowane wykorzystanie	Obiekt sezonowy czynny w okresie: maj – wrzesień.

Wg. Strategii Rozwoju Turystyki Gminy Osie

Miejscowość	Tleń
Przedsięwzięcie	Hotel /pensjonat
Założenia programowe	Adaptacja istniejącego obiektu („Samotna nad Wdą” - były obiekt hotelowo-gastronomiczny „Pod Dębami”) na wysokostandardowy hotel z restauracją. Obiekt funkcjonujący w dalszej rozbudowie.
Lokalizacja. Ogólna charakterystyka terenu	Obiekt położony nad Wdą przy wjeździe od strony Osia. Punkt wyjściowy szlaków turystycznych na teren Wdeckiego Parku Krajobrazowego. Bardzo atrakcyjne położenie z walorami widokowymi na Tleń i Zbiornik Żurski. Sąsiedztwo terenu leśnego. Dogodne dojście do Wdy.
Opis projektu	Miejsce adaptacji obiektu na hotel w Tleniu od wielu dziesiątek lat kojarzy się w Polsce z centralnym punktem obsługi hotelowo-gastronomicznej. Utworzenie w tym miejscu wysokostandardowego obiektu nawiązującego do tradycji podkreślać powinno docelową markę turystyczną Tlenia jako ośrodka wypoczynkowego o charakterze „elitarnym”. Obiekt noclegowy na 50 całorocznych miejsc noclegowych. Stylowa restauracja hotelowa na 200 miejsc konsumpcyjnych. Wskazane wykorzystanie środków pomocowych UE.
Elementy obsługi	Parking. Własne, wydzielone kąpielisko nad Wdą. Pomosty cumownicze dla wodniaków. W sąsiedztwie korty tenisowe.
Charakterystyka proponowanego produktu turystycznego	Pobyty wypoczynkowe. Centrum sztuki kulinarnej borów Tucholskich ze specjalnościami kuchni nawiązującymi do tradycji regionalnych.
Planowane wykorzystanie	Obiekt całoroczny.

Wg. Strategii Rozwoju Turystyki Gminy Osie

Program promocji inwestycji turystycznych gminy Osie

Celem programu promocji inwestycji turystycznych gminy Osie jest pozyskanie inwestorów do zrealizowania tych obiektów. Program promocji inwestycji turystycznych zakłada, że promocja będzie prowadzona na szczeblu gminnym - oraz uzupełniająco na szczeblu powiatowym - z koniecznym jej włączeniem do promocji regionalnej a także krajowej i zagranicznej.

Podstawowym rynkiem inwestycji turystycznych dla gminy Osie - podobnie jak w przypadku produktu turystycznego - są przede wszystkim ośrodki miejskie położone w regionie, a mianowicie: Toruń, Grudziądz, Bydgoszcz, Świecie oraz mieszkańcy Warszawy, Łodzi i Śląska. Do tego rynku należy także włączyć miłośników przyrody.

Bardzo ważnym rynkiem inwestycji turystycznych dla gminy mogą być w przyszłości kraje Unii Europejskiej, zwłaszcza Niemcy, Holandia i Francja. Na tych rynkach powinna skupiać się zasadnicza działalność promocyjna, w celu szukania inwestorów dla budownictwa letniskowe typu rezydencjonalnego, pensjonatów lub hotelu.

W promocji inwestycji turystycznych gminy Osie proponuje się stosowanie następujących narzędzi: targi inwestycyjne, targi i giełdy turystyczne, wydawnictwo promocyjne w formie katalogu i płyty CD, internet, prasa turystyczna, dzienniki o zasięgu ogólnopolskim, popularne tygodniki.

W przypadku targów inwestycyjnych ważny jest udział w najważniejszych imprezach krajowych, takich jak:

- „Silesia” - Forum Inwestycyjne w Katowicach,
- Targi Poznańskie – Turystyka
- Targi Warszawskie - Turystyka
- Targi „InvestCity” w Poznaniu,
- "Apartamenty i Rezydencje" - Targi Nieruchomości Ekskluzywnych w Warszawie,
- „Wiatr i Woda” - Targi Żeglarstwa, Sportów Wodnych i Rekreacji w Warszawie,
- „Boatshow” - Targi Żeglarstwa i Sportów Wodnych w Łodzi.

Dla inwestycji turystycznych w gminie Osie ważnym powinien być także udział w targach inwestycyjnych zagranicznych, szczególnie na terenie Niemiec. Promocję inwestycji turystycznej można też prowadzić w czasie study tours dla dziennikarzy organizowanego w ramach promocji produktu turystycznego.

PRIORYTETY ROZWOJOWE, CELE, PROJEKTY

PRIORYTET 1 – Tworzenie i modernizacja infrastruktury komunalnej/turystycznej

Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej

Projekty:

- Budowa centrum – amfiteatru z uzbrojeniem i ogrodzeniem
- Rozbudowa ogólnodostępnej plaży z kąpieliskiem, polem namiotowym i przystanią
- Zorganizowanie i oznaczenie ścieżek dla turystyki aktywnej np. rowerowej, konnej, Nordic Walking itp.
- Modernizacja istniejących szlaków turystycznych
- Budowa tablic informacyjnych z mapką o szlakach turystycznych
- Budowa tablic informacyjnych promujących walory Tlenia i okolic
- Budowa kompleksu sportowego (boisko, kort, siatkówka, koszykówka)
- Budowa placu zabaw dla dzieci (także turystów)
- Budowa miejsca widokowego (okolice ośrodka RYBITWA)
- Utrzymanie funkcji policyi sezonowej
- Budowa i promocja znaku/logo wsi Tleń
- Utworzenie punktu pomocy medycznej w sezonie turystycznym
- Modernizacja zwyczajowych ścieżek spacerowych
- Zabudowa terenów wzdłuż linii brzegowej Wdy z nowymi funkcjami rekreacyjnymi (pomosty, tarasy, promenada) w obrębie wsi Tleń
- Rozbudowa Parku Rzeźb
- Budowa Punktu Informacji Turystycznej
- Udostępnienie funkcji internetowych (kawiarenka internetowa, Wi-Fi)
- Publikacje i wydawnictwa promocyjne (broszury, foldery, ulotki, plakaty)
- Publikacja informatora turystyczno-edukacyjnego
- Konserwacja koryta rzeki Wdy i Prusiny (z wykaszaniem roślinności dennej i wynurzonej).

Cel 2 – Unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej

Projekty:

- Rozbudowa chodników przy drogach gminnych i powiatowych
- Budowa ścieżek rowerowych
- Poprawa stanu dróg gminnych gruntowych
- Rozbudowa oświetlenia ulic
- Modernizacja zwyczajowych ścieżek spacerowych
- Budowa chodnika przy ul. Tucholskiej
- Budowa ulicy Wierzbowej z łącznikiem do ulicy Tucholskiej
- Budowa ścieżki rowerowej Tleń-Osie

Cel 3 – Uregulowanie gospodarki wodno – ściekowej i odpadowej

Projekty:

- Rozbudowa kanalizacji sanitarnej (przyłącza)
- Rozbudowa sieci wodociągowej
- Dostosowanie systemu zbierania odpadów do zmiennych warunków demograficznych wsi

PRIORYTET 2 – Tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości

Cel 1 – Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych

Projekty:

- Edukacja mieszkańców tworzących nowe gospodarstwa
- Tworzenie nowych kwater agroturystycznych

Cel 2 – Rozwój małego biznesu

Projekty:

- Szkolenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej
- Tworzenie małej gastronomii
- Tworzenie przemysłu rękodzieła ludowego
- Wykorzystanie zdolności i umiejętności mieszkańców

PRIORYTET 3 – Edukacja i integracja mieszkańców oraz turystów

Cel 1 – Działalność szkoleniowo – edukacyjna

Projekty:

- Organizowanie szkoleń i kursów dla różnych grup mieszkańców
- Organizowanie kursów komputerowych, językowych itp.

Cel 2 – Działalność integracyjna wśród mieszkańców

Projekty:

- Organizowanie rodzinnych pikników i festynów wiejskich
- Organizacja zajęć dla aktywnych turystów (Nordic Walking, spływy kajakowe, medytacje labiryntowe)
- Rozpoczęcie sezonu letniego w Tleniu (1-3 maja)
- Organizacja Dnia Ryby (Festiwal smaku)
- Organizowanie spotkań tematycznych (np. układanie bukietów, pieczenie ciast itp.)
- Organizowanie turniejów, meczy, rozgrywek sportowych

**Harmonogram rzeczowo-finansowy:
2008-2013 rok**

Priorytet	Cel	Projekt:	Termin realizacji	Koszt realizacji	Jednostka lub osoba odpowiedzialny
PRIORYTET 1 Tworzenie i modernizacja infrastruktury	Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej		2008-2010	550 000	Urząd Gminy Osie
	Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej		2008-2010	240 00	Urząd Gminy Osie
	Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej	Zorganizowanie i oznaczenie ścieżek rowerowych	2009-2012	300 000	Urząd Gminy Osie
	Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej	Budowa tablic informacyjnych z mapką o szlakach turystycznych	2008-2010	25 000	Urząd Gminy Osie
	Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej		2012-2013	600 000	Urząd Gminy Osie
	Cel 1 – Rozszerzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjno – sportowej	Budowa placu zabaw	2009	40 000	Urząd Gminy Osie
PRIORYTET 1	Cel 2 – Unowocześnienie	Rozbudowa chodników	2008-2013		Urząd Gminy

Tworzenie i modernizacja infrastruktury	infrastruktury komunikacyjnej				Osie
	Cel 2 – Unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej	Poprawa stanu dróg	2008-2013		Urząd Gminy Osie
PRIORYTET 2 Tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości	Cel 1 – Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych	Edukacja mieszkańców tworzących nowe gospodarstwa	2008-2013		GOK Osie
	Cel 1 – Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych	Tworzenie nowych kwater agroturystycznych	2008-2013		Podmioty prawne i osoby fizyczne
PRIORYTET 2 Tworzenie warunków do rozwoju małej przedsiębiorczości	Cel 2 – Rozwój małego biznesu	Szkolenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej	2008-2013		Organizacje pozarządowe
	Cel 2 – Rozwój małego biznesu	Tworzenie małej gastronomii	2008-2013		Podmioty prawne i osoby fizyczne
	Cel 2 – Rozwój małego biznesu	Tworzenie przemysłu rękodzieła ludowego	2008-2013		GOK Osie Podmioty prawne i osoby fizyczne
	Cel 2 – Rozwój małego biznesu	Wykorzystanie zdolności i umiejętności mieszkańców	2008-2013		Organizacje pozarządowe Podmioty prawne i osoby fizyczne
PRIORYTET 3	Cel 1 – Działalność	Organizowanie szkoleń i kursów	2008-2013		LGD Bory

Edukacja i integracja mieszkańców	szkoleniowo – edukacyjna	dla różnych grup mieszkańców			Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe
	Cel 1 – Działalność szkoleniowo – edukacyjna	Organizowanie kursów komputerowych, językowych itp.	2008-2013		GOK Osie LGD Bory Tucholskie w Tucholi Organizacje pozarządowe